

Kære Uffe Elbæk. Tillykke med Kulturminister posten.
*Uafhængige Scenekunstnere håber at det nu er slut
med syltekrukker.*

Der har i de seneste år været gentagne tilløb til en revision af Teaterloven. Der er skrevet rapporter af både kulturministeriet selv og af eksperter og organisationer. Tilsyneladende er både de og en stor del af det samlede scenekunstmiljø enige om behovet. Foreningen af Uafhængige Scenekunstnere ser frem til at vores nye kulturminister gør noget ved sagen. Danmark har brug for en ny teaterlov som matcher det egentlige scenekunstmiljø, og for en tilsvarende revidering af kulturstøtteordningen. Scenekunstens krukker vil ikke syltes!

Faktaboks: Uafhængige Scenekunstnere (US) har siden 2005 været interesseorganisation for den frie scenekunst i Danmark.

www.scenekunstnere.dk

Nina Larissa Bassett, kunstnerisk leder, instruktør, TeaterKUNST

Tina Tarpgaard, koreograf og kunstnerisk ansvarlig for recoil performance group

Teateraftalen mellem partierne, fra juni dette år, danner basis for en bred enighed omkring mulighederne for en tidssvarende teaterlov og en nytænkning af kulturstøtten. Den slutter med følgende erklæring:

"Regeringen vil på denne baggrund fremlægge et forslag til lov om ændring af teaterloven i oktober måned 2011" .

Vi mener, det er på tide at tage denne diskussion op igen, fordi det må blive en af den nyvalgte kulturministers første opgaver at følge op på dette.

Den seneste tids kulturdebat har vist, at kulturstøtten møder bred opbakning i befolkningen. Det forpligter til fremsynethed som kan fremtidssikre scenekunsten, så den bl.a. også har den eftertragtede internationale appel og eksportværdi. Det kræver politisk handling og et godt øje for entreprenørerne indenfor dansk scenekunst. Denne erkendelse er kommet positivt til udtryk i en fælles vilje til at støtte vækstlagene -

Men hvad forstår man ved vækstlag? Og hvor gror vækstlagene hen? Ordet i sig selv antyder at kunsten i dette felt en dag vil vokse sig stor nok til at træde ind i de voksnes rækker – altså at arbejde på institutionerne. Der er måske sandheden for nogle, men den professionelle samtidskunst arbejder i stigende grad netop udenfor denne struktur. Mange flytter sig hellere ud end op i forhold til hierakiet: Man bevæger sig hurtigere, når man ikke har hus på ryggen.

Mangfoldigheden

Scenekunsten i Danmark er organiseret på mange forskellige måder:

Landsdelsscenerne, egnsteatrene, små storbyteatre, Det Københavnske Teatersamarbejde – og det område, som vi her kalder "det frie felt", der omfatter fx. de frie grupper og projektteatrene. De forskellige organisationsformer har hver for sig deres stærke og svage sider. De hænger tæt sammen med den type scenekunst, der produceres og er derfor forudsætning for mangfoldigheden.

Det frie felts kunstnere er ikke ukendte i offentligheden. De nomineres til og vinder Reumertpriser. De får gode anmeldelser. De gæstespiller i udlandet. Nogle af dem får del i kulturstøttemidlerne. Men deres arbejdsvilkår er stort set ukendte. Der går ofte lang tid, før de nye udtryk, som udvikles i det frie felt, bliver "opdaget" af institutionerne. Nycirkus er et oplagt eksempel. Et andet er "devising". Denne metode, hvor udgangspunktet for en forestilling ikke er et manuskript, vinder i disse år indpas i de store teaterinstitutioner. Den har været brugt i en menneskealder i det frie felt - herunder også i det roste og internationalt anerkendte danske børneteater.

Naturligvis skabes der også nytænkende og aktuel scenekunst både på de store og på de små institutionsteatre. Men det er på tide at man fra politisk hold gør op med vanetænkningen om, at institutionen er garantien for det professionelle og derfor toppen af kranssekagen. Selve organisationsformen og produktionsmåden kan begrænse mulighederne for fornyelse - eller understøtte den.

Fleksibilitet og entreprenørånd

Det frie scenekunsthelt er kendetegnet ved en meget høj grad af fleksibilitet og entreprenørånd – små produktionsenheder, ledet af én eller to personer. Med ofte meget små midler ansættes skuespillere, dansere, performere, scenografer og

billedkunstnere, lyd- og lysdesignere og mange andre specialister til de enkelte projekter.

Blandt de frie scenekunstnere ser vi en høj grad af erfarings- og videnudveksling - både over landegrænser og faggrænser. De opdyrker nye netværks-relationer, grænseoverskridende samarbejder og sikrer dansk tilstedeværelse på internationale scenekunsthospitaler.

Hvis dette potentiale skal udnyttes kræver det at lovgivningen har øje for entreprenørskabet der ligger hos de selvstændigt producerende kunstnere, og anerkender de decentrale, frie scenekunstnetværk. Udvikling og fornyelse af kunstneriske udtryk handler i høj grad om de – fleksible – rammer, der er til stede for produktionen, fysisk, organisatorisk, såvel som økonomisk. Måden man producerer på er afgørende for det kunstneriske resultat. Det gælder for det frie felt såvel som for institutionerne. Vore nordiske søsterlande er flere skridt foran, når det gælder ligestillingen af scenekunstens mange felter. I Norge er det i dag anerkendt, at scenekunsten har - og har brug for - et ikke-institutionaliseret, frit felt, som betragtes som et ligeværdigt producerende felt på linje med de store institutioner.

Den økonomiske faktor

I Danmark er det i dag sådan, at den økonomiske faktor maser sig ned igennem scenekunstens mange forskellige fremtrædelsesformer ved hjælp af et gennemkontrolleret, hierarkisk opbygget system. Logikken i det eksisterende støttesystem er tilsyneladende, at størst er bedst og ligger øverst. De enkelte led i systemet er bundet på hænder og fødder af resultatkontrakter, øremærkede midler og i nogle tilfælde politisk udpegede bestyrelsesmedlemmer. I toppen har vi institutioner, som ofte benævnes flagskibe eller fyrtårne. Nederst i tilskuds-hierakiet har vi så de frie, professionelle scenekunstgrupper og scenekunstnere, som - hvis de overhovedet noteres - indgår under betegnelsen ”vækstlag”. Dette område støttes med under 10% af den samlede støtte på scenekunstmrådet.

At samle trofæer - eller at fremelske nye former

Den senest tilkomne metafor for området er "spydspids": Det frie, ikke-institutionelle felt har ifølge rapporten ”Veje til udvikling” udgivet af Kulturministeriet i 2010:

”...en afgørende spydspidsfunktion i forhold til hele teaterkunstområdet, idet eksperimenter netop er deres kerneydelse og eksistensberettigelse”.
(s. 40)

Metaforer er altid farlige - en klog mand har sagt, at de er som isbjerge, den største del ligger under vandoverfladen og kan ikke ses. At være "spydspids" er ikke det værste bud og vi kan være enige i substansen. Men det frie felt er ikke et værktøj eller et våben til blot at bringe nye trofæer til de gamle kæmper. Feltet rummer opdagelsesrejsende i ukendt terræn, nysgerrige efter mødet med endnu navnløse vækster, oplevelser, metoder, der kan fremelskes til den endnu ukendte morgendag. Til både det frie og til det institutionelle felt findes der naturligvis vækstlag – semiprofessionelle, folk under uddannelse, etc. Disse felter må naturligvis også indtænkes i den kommende teaterlov. Men at benævne både de reelle vækstlag og det frie, professionelle felt under ét i tale, tænkning og lovgivning, er en fastholdelse i uproduktive og hierarkiske strukturer, som hører fortiden til.

Modige valg og ægte dialog

Skal kunstens, herunder scenekunstens, tilskudsstrukturer omtænkes, så må dette forhold tages op til revision. US håber at en ny regering har modet til at tage nye valg, og mener, at transparens i beslutningsprocesser og i fordelingen af midler er en altafgørende nødvendighed. Uanset formen er det indlysende, at hvis et formidlende organ reelt skal kunne løse opgaver, som spreder sig over kunstens mange udtryk, får det brug for sparringspartnere. Det kunne f.eks. bestå af uafhængige råd af aktive og dygtige repræsentanter fra alle kunstens felter. Som led i en ægte demokratiseringsproces bør kulturstøtteformidlingen og sådanne råd samle de forskellige kunstområder til høring, f.eks. hvert andet år. Her kan visioner og fokusområder fremlægges, begrundelser for særlige initiativer diskuteres, og områdets aktører indbydes til at komme med oplæg: En ægte dialog om kunsten.

Fra Uafhængige Scenekunstnere skal der derfor lyde en hjertelig opfordring til vores nye Kulturminister: Giv os en ny teaterlov - et landkort, som svarer til det reelle scenekunstlandskab - og en tilsvarende fornyelse af kulturstøtten.